

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput II. Lucubrationes ejus in septem posterioribus Septembris Tomis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

mitterentur, restaurari spiritum, si quid forte ipsis ex primævo tirocinii fervore aut frequentiori cum secularibus commercio, aut nimia studiorum contentione decessisset, solebatque pia ejusmodi exercitatio plerosque integri fere anni spatio tenere. At cognita probe et perspecta moderatoribus religiosi hominis virtus effecit, ut post impensum spiritus innovationi mensem unum Lira Antverpiam repetierit, dimissa tantisper studia resumpturus. Anno dein MDCCXLVII mensis Februarii secunda die solemnem quatuor votorum professionem emisit. Quam porro strenue per 26 annos impositam sibi provinciam administravit, dispersæ per undecim omnino Operis nostri tomos lucubrationes loquuntur. Harum singulas (centum circiter sunt et triginta) lectorum oculis subjicere, longum foret et injucundum: præcipuas ergo, et quæ eruditi scriptoris doctrinam industriamque maxime commendant, eo, quo sunt editæ ordine, recensuisse suffecerit.

CAPUT II.

Lucubrationes ejus in septem posterioribus Septembris Tomis.

In secundo Septembris tomo præcipue sunt Suyskenti lucubrationes de SS. Munessa, Fredaldo, Ida,

Secundus Septembris Tomus primos nobis exhibet novi Hagiographi nostri labores, mole quidem minus, quam feliciterum difficillimarum expeditione spectabiles. Decem sunt, de quibus hac in parte erudite agit, variarum nationum Sancti Sanctæque; Hiberni, Germani, Itali, Galli, Angli Suevique. Agmen ducit S. Munessa seu Monessa Virgo, Britonum regis filia, de cujus præsertim emortuali tempore, densissimis involato tenebris, ex variis Patricianæ historiæ locis aliisque Mss. codicibus acutissime disputat, illudque inter annum 454 et 460 collocandum evincit. Commentarium hunc excipit acris de S. Fredaldi episcopali sede disputatio, Dionysium Sammarthanum inter et Valesium eruditosque Benedictinos, Historiæ Occitanæ Scriptores, multum agitata, illo pro Mimatensi, his pro Gabalitana urbe stantibus. Posteriorum argumentis cum prioris rationibus rite collatis, atque omnium pondere æqua lance expenso, Occitanæ Historiographis verosimilius subscribendum demonstrat. Quartum ejusdem mensis diem prosequitur discutiendo Gesta S. Idæ Viduæ, et B. Irmgardis Virginis, comitissæ Zutphanæ. Norunt rerum genealogicarum periti, quot explicandæ sint tricæ, quot labores exant-

landi, ut ex discrepantibus auctorum sententiis certum aliquid pro recto antiqui cujusdam stemmatis ordine statuatur. Illas quam explicuerit feliciter, hos vero quam strenue exantlarit in assignandis S. Idæ progenitoribus posterisque, ne longior hic sim, ex citato loco curioso lectori eruendum relinquo, ubi et perelegantem illustris Viduæ Vitæ, prolis annotationibus dilucidatam inveniet.

8 Intermissus jam pridem Colonia Irmgardis B. Irmgardis cultus Hagiophilum nostrum scriptorem vehementer pereulerat, donec publicam ei venerationem ab immemoriali tempore Suchtelli (incolæ Suchtelen vocant) hactenus exhibitam deprehendit. Illico ad eruderanda, quæ Beatam spectant, monumenta erigitur, in illius parentes solerter inquiri, datum ad eam ab Henrico III anno MXI diploma producit, hujusque vindicat sinceritatem, ac demum ex idiomate Germanico in Latinum a se conversam beatæ comitissæ Vitæ subjungit, tribus Capitibus comprehensam. Diem hunc clausit operosiore præcedentibus lucubratione de S. Rosa Viterbiensi, tertii Ordinis S. Francisci, in qua fusa de ejus cultu, natali et emortuali tempore, plurimis difficultatibus, quas docte solvit, obnoxio, de illius sepultura, translatione, incorrupto post aliquot secula mirabiliter corpore disserit. Tum exposita, quam sacris exuviis summi sæpe viri exhibuerunt, veneratione ac duplici apud Viterbienses de sancta festivitate, processum pro impetranda Canonizatione institutum refert. Gemina mox Vita subnectitur; altera ex Canonizationis processu, altera ex ecclesiastico Sanctæ Officio desumpta. Sequuntur Acta et Miracula cum Appendice et prolixo juratorum testimonio catalogo, paginas omnino octo et triginta implentia. Atque hi quidem sunt ab impigro Suyskeno in diem quartum Septembris labores collati.

9 Duos sequentes dies auspiciatur ab insigni Commentario historico de B. Alberto Bergomensi, Ordinis S. Benedicti, primi cœnobii S. Jacobi in Pontida prope Bergomum abbatis. Legi hic præ ceteris merentur, quæ adversus Cælestinum, Bergomensem Historicum, aliosque ejusdem cum eo opinionis argumenta profert, quibus fabulosum Theutbergæ, quam Lotharius Francorum rex, ducta Waldrada pellice, repudiaverat, accessum ad B. Albertum explodit, et ad aliam ejusdem nominis matronam referendum probat: tum ea, quæ de exorto beatum inter abbatem et Arnulfum Bergomensem episcopum dissidio erudite disputat. Mitto Syllogen de S. Fausto abbate Siculo; mitto;

Irmgardis Rosa.

Alberto Bergomensi et Magno, abate, cujus intricatissima gesta

ELOGIUM

mitto, quem de S. Chagnoaldo Laudunensi, non Lugdunensi, ut perperam contendit Severtius, episcopo scripsit Commentarium historica eruditione conspicuum; verbum denique facio nullum de iis, quæ de S. Bega abbatissa, in Cumbria Angliæ provincia culta, commemorat; his, inquam, omnibus, brevitati studens, supersedeo, ut aliquanto prolixius duarum supra octoginta paginarum de S. Magno, Faucensis monasterii abbate, lucubrationem exhibeam. In ipso exordio haud immerito fatetur, *labyrinthum se ingredi, cuius speciosus ingressus non paucos sefellit, incautosque in multiplicem rerum, personarum ac temporum confusionem pertraxit*, Ac statim totius mali caput assignat, Vitam scilicet quamdam, quæ sub Theodori monachi nomine circumfertur, in qua quam male de S. Magno interpolator sit meritis, ostendit, eumque manifesti plagii convincit ob extractas ex Actis SS. Columbani et Galli fide pessima narrationes. Hæc tribus bene prolixis paragraphis tractantur.

felicissime expedit.

40 Accuratam Sancti chronotaxim subjungit, quam contra Mabillonii et Pagii objectiones tam solide defendit, ut nullum de opinione sua lectori dubium relinquat. Paragrapho vii Sanctum nec Hibernum, nec regio sanguine progenitum, ut aliqui, sanctum abbatem cum S. Magno Orcadam, Scotiæ insularum, principe et martyre confundentes volebant, sed Alemannum, ignotisque parentibus ortum fuisse, solutis adversariorum argumentis, indubitatum facit. Non exiguum Suyskeni doctrinæ specimen exhibent duo subsequentes paragraphi, ubi de elevatione corporis, reliquiarum ad cœnobitas Sancti-Gallenses in Helvetia translatione, ac demum de incerta Sancti canonizatione multa apposite disputat. Tum quibusdam de Sancti corpore, aliquod jam seculis perditum, de prodigiis per ejus invocationem et usum baculi fieri solitis, ac de celeberrimo in Germania cultu interjectis, adjunctis, quæ sub illius invocatione Deo erecta sunt, templis ac monasteriis, insignem commentarium concludit. Vitam deinde ex Ms. S. Maximi Trevirensi codice cum duobus editis, ac sex aliis Mss. exemplaribus collato desumptam in octo Capita distribuit, notisque profundam eruditionem spirantibus illustrat: et, ne quid denique Hagiophilo lectori desiderandum relinquat, septem Capitibus complectitur miracula, a P. Ludovico Babenstuber Benedictino subministrata. Anque hi primi fuere pro Sanctorum gloria Suyskeni labores. Quid

in tertio Septembris tomo præstiterit, modo videamus.

44 Sanctos hic continet, qui die septimo et quatuor sequentibus publico cultu in ecclesia gaudent; lucubrationes vero Suyskenianas duplo, quam præcedens, plures. Quæ in his sunt Syllogæ, brevioresque commentarii, licet et hæc auctoris eruditionem non parum commendent, ne nimius sim, prætereo, solis prolixioribus immoraturus. Sunt autem præ reliquis, quæ de SS. Kieranone, alias Querano abbate Cluain-mic-noisensi in Hibernia, ac Augustiniani Ordinis decore Nicolao Tolentinate est commentatus. Tot enim illustrandis illorum gestis evolvenda volumina et monumenta, tot tenebræ dissipandæ, tot perrumpendæ difficultates fuerunt, quot fere periodos, aut certe paginas singula continent. S. Kieranum Benedictini quidam sui Ordinis Sanctis adscriperant, alii prænobili oriundum prosapia et ad episcopales infulas aliquando eventum contenderant. Horum opiniones neutiquam veritati consentaneas ex accuratiorum Scriptorum monumentis, variisque tum Hibernorum, tum Anglorum Sanctorum Vitis, ostendit. Falsitatis quoque convincenda fuit multorum, Kierani Vitam triginta trium annorum termino concludentium, sententia. Convicit Suyskenus studiosa temporum inquisitione, quibus Anginense et Cluain-mic-noisense monasteria Sanctus condidit, et plurium cœnobiarum incolis pater præfuit: unde conficit, sanctum abbatem anno vitæ sexagesimo sexto, vel certe in proveciote ætate obiisse, quam trigesimo tertio.

Tertium ejusdem mensis tomi numerose Commentariorum de SS. præsertim Kieranone

42 Nunc, quid in Tolentinate Thaumaturgo præstiterit, videamus. Hujus lucubrationis seu molem, seu, quo elaborata est, modum spectes, primarios inter Suyskeni labores collocanda videbitur: mole enim paginas implet septem supra centum; eo vero modo elucubrata est, ut vel hinc, si cetera desint, capacissimum viri ingenium et prudens in rebus discernendis judicium maxime commendetur. In Commentario, pro nostra scribendi ratione Actis præfixo, neotericos æque ac antiquos Scriptores, qui de Sancto egerunt, profert in medium, eorum auctoritatem examinat: tum ad locum tempusque natale, ad parentes et perperam ab aliquibus assertam eorum nobilitatem, ad ætatem supremam, in qua mira Scriptorum discrepantia, dilabitur. Non exigui momenti lis est de canonicatu, ad quem Sanctus in ecclesia S. Salvatoris fuit promotus; Secularisne

et Nicolao Tolentinate serie exornat.

risne is fuerit, an Regularis : pro priori certantium opinionem merito amplectitur. His stabilitis, rem nec minus arduam, nec minus intricatam solito ingenii acumine discutit, discussamque lectoribus exhibet : pugnatur nempe acri utrimque marte pro determinando ætatis anno, quo S. Nicolaus, dimisso canonicatu, sacro Ordini Eremitarum S. Augustini nomen dederit, aliis eum decennem puerum, aliis octodecim, plurius aliis annorum juvenem tunc facientibus. Priorum arma variis iisque firmissimis rationibus Suyskenus confringit, et facilem ineundæ pacis viam ex Bullæ canonizationis et cujusdam Augustiniani Ordinis Officii interpretatione cum Tombeurio assignat. Tum geminas Vitas subdit, prolixiorem alteram a cœvo auctore Fratre Petro de Monte Rubiano, alteram breviorē a scriptore anonymo posteritati relictam, utramque autem Annotatis, incredibilem Viri industriam testantibus, illustratam. Gloriam Sancti postumam quatuor et triginta Paragraphis, quos in Opere consulas, comprehendit, iisque laudatam nunquam satis lucubrationem concludit. Ad quartum Septembris tomum progrediamur.

Quinque reliquis Septembris Tomis Acta præcipue SS. Cornelii,

13 In hoc elucubrando industriam suam operamque indefessam non magis desiderari passus est Suyskenus, quam in præcedentibus. Geminam, ut id probem, de SS. Cornelio et Cypriano lucubrationem amplissimam evoluisse sufficit. In Acta primum, quæ de priore circumferentur et Hilduino, S. Dionysii apud Parisios abbati, perperam adscripta sunt, cum eo vetustiora probentur, diligenter inquirat, et varios in iis errores detegit refutatque. Hos inter non minimus est, quod S. Pontificem Romæ martyrio coronatum commemorent, qui opinioni et eruditus Schelstratius subscribit. Verum, hujus argumentis solide solutis, Cornelium Centumcellis in Hetruria aut naturali morte, ex ærumnis exsilio maturata, aut, quod verisimilius autumat, violenta e vivis excessisse, vix non demonstrat. Assignata sancto patria urbe Romana, quam strenue se cum clero Romano, vacante per martyrium S. Fabiani sede Apostolica, gesserit, exponit, probatque, non ante annum 251 medium S. Cornelii ad Pontificatum electionem locum habuisse. Sex dein prolixissimis §§, quos totidem absolutissimas Dissertationes non immerito dixeris, de Novatiani schismatis, quod Ecclesiam Dei tamdiu afflixit, causa, auctoribus et initio, de Felicissimo itidem, schismaticorum in Africa antesi-

gnano, tam acute eruditeque disputat, ut, quos in rebus hisce maxime intricatis plurimos invenit, adversariis non abunde modo fecisse satis, sed et quemvis non pervicacem in suam pertrahere sententiam debere videatur. Quæ porro de persecutione a Gallo resuscitata, de Cornelii et Romanorum illustri confessione, de Sancti exsilio, martyrio, Scriptis, translationibus et exhibita illius reliquiis in variis orbis partibus veneratione pari solertia, nec minore labore conscripsit, prosequi ulterius non lubet, quod ad S. Cyprianum Carthaginensem antistitem festinandum jam sentiam.

Cypriani,

14 Tres in partes insigne hoc Suyskeni opus dividi apposite potest. Prima, quæ centum et trium paginarum spatium ac septem supra triginta §§ complectitur, ea continet, quæ sancti Acta, patriam, conversionem ad fidem, Scripta quædam, sacerdotium, episcopatum spectant. Elucidantur præterea, quæ ad excitatam a Decio persecutionem, longe atrocissimam, ad varia in ea lapsorum genera, ad crimen Libellatorum, ad pacem lapsis, libellum Martyrum habentibus, aliisque pœnitentibus sub finem vitæ a Sancto concedi permissam, pertinent. Post hæc de infelici schismatis per Felicissimum exorti initio, de hujus ac Novati damnatione, de impiis Novatianorum molitionibus, de baptizandis infantibus recens natis, deque aliis plurimis tum ad novam sub Gallo persecutionem, tum ad susceptos ab intrepido præsule pro evellendis hæresibus et Ecclesiæ disciplina servanda labores spectantibus, prolixissime dissertitur. Res est Theologis æque ac Historicis notissima, quam acris SS. Stephanum inter et Cyprianum pugna exarserit circa collatum ab hæreticis baptisma. Pro reiterando hujusmodi baptismo certabat Cyprianus non modo trium synodorum coactione, sed et Scriptis in Stephanum, contrariam Ecclesiæ consuetudinem servari volentem, æquo acrioribus. Intentata est ob hæc a Romano Pontifice, non lata in Cyprianum excommunicationis sententia, utpote qui in Stephani ejusque successoris communione semper vixerit, et, priori errore revocato, vitam dein glorioso martyrio feliciter consummarit. His pars lucubrationis altera, lectu sane dignissima tota impenditur. Parte tertia exhibetur Sancti vita ab auctore synchrono eleganter conscripta, Actaque Proconsularia, doctis singula Adnotationibus illustrata. Subnectitur quatuor Capp. Appendix de posthuma S. Martyris gloria. Denique, ac si parum hactenus ad propagandam illustri Pontificis venerationem pius scriptor contulisset,

ELOGIUM

contulisset, sub finem Tomi ex monumentis serius ad se datis alteram adjicit Appendicem de SS. Cornelii et Cypriani reliquiis ac miraculis in abbacia Ninoviensi in Flandria.

Ludmilla

15 Ut nimiae prolixitatis vitandae ergo ex contentis Tomo iv Septembris Suyskeni laboribus quasdam dumtaxat lucubrations attingere visum est, ita et ex iis, quae in proxime sequentem congressit, unum tantum alterumve indefessi scriptoris opus selectum exponam, ea nempe quae de SS. Ludmilla, Lamberto et Josepho a Cupertino in litteras misit. Sancta Ludmilla, Bohemiae ducissa et patrona, sancti nepotis avia, paganis parentibus nata, ipsaque prioribus vitae annis idolorum superstitioni inprimis dedita, Borzivojo Bohemiae duci nupserat, Hoc ad Christi fidem converso circa annum 890, uti adversus contrariam istius rei epocham statuente invicta probatur, ipsa pariter Christum edocta aliquandiu post salutaribus undis expiatur. Profugum religionis causa in Moraviam conjugem comitata, indeque post decem mensium, non trium annorum, ut contra Balbinum conficitur, exsilium ad proprium Ducatum cum marito revertitur, et una cum eo illustre Virgini Deiparae in urbe Pragensi veteri templum extruit. Idem Balbinus, Dubravius, Pontanus Saliusque scribunt, Borzivojum translato in filium Ducatu, ad locum solitarium, Deo unice victurum, cum uxore se recepisse. At quam putrido haec fundamento nitantur, ex petitis aliunde rationibus evincit Suyskenus, subdens aliqua circa controversam laudati Ducis supremam aetatem, ejusque antiquum cultum, a Balbino assertum, sed hoc certe seculo non amplius observatum. Viduata viro sancta mulier impiae nurus suae Dragomirae machinationibus succubuit, illustre pro Christiana fide martyrium passa. Plurimis hic de sacrilegae caedis modo ac tempore, deque coemeterio, in quo primum Sanctae corpus fuerat sepultum, nullum dein cadaver patiente disputatis, Vitam addit a gloriosae martyris pronepote in litteras missam. Modo, quid in S. Lamberto praestiterit, videamus.

Lamberti,

16 Praemisso Scriptorum qui de S. Lamberto egerunt, examine, de Sancti parentibus, non pietate minus, quam nobilitate illustribus, patria et baptismo, non a S. Remaclo, ut volunt aliqui, suscepto nonnulla observat, refutatque contextam male fabulam de virgine illius nutrice. Haud satis certam esse primam sub S. Landualdo Sancti educationem ex Vita S. Amandi et suscepto post S. Theodardum, anno 669 occisum, episco-

patu Trajectensi omnino evincit. Tum contra quorundam opinionem Lambertum non anno aetatis 21, sed 32 ad episcopalem dignitatem fuisse evectum, ex variis monumentis probat. Ex iisdem pariter aliisque conficit, S. praesulem celeberrimae translationi corporis S. Vedasti non interfuisse, quod post Sigebertini Chronici interpolatorem eruditi quidam velut indubitatum admiserant. Post haec S. episcopi e sede sua expulsionem, secessum ad Stabulenses, quos inter verisimilime monachatum professus ostenditur, et ad suos post septennium reditum, felicissimumque apud Taxandros idololatras apostolatum docte pertractat. Acrior inter scriptores de Sancti martyrio disceptatio, quod nempe id tempore, qua ex causa contigerit. Expensis mature omnium rationibus, subscribit sententiae illorum, qui illud anno 709 innectunt, ac illatum Sancto existimant non ob reprehensum ab eo Pipini cum Alpaide pellicatum, sed quod sacrilegis bonorum ecclesiasticorum invasoribus intrepide resisteret; idque tanta accuratone, tam solida adversantium argumentorum solutione praestat, ut lectorem quemlibet non praecipuum suas in partes debeat pertrahere. Sequuntur dein paragraphi undecim, in quibus de aliis martyrii adjunctis, de parricidarum poena, de sacri corporis translationibus, de miraculis, cultu, reliquiis, aliisque plurimis eruditissime disputatur. Insigne opus concludunt additae Vitae quatuor praeclearis Adnotationibus illustratae.

17 Postremus, de quo quam bene meritus sit Suyskenus, dicendum nunc venit, est S. Josephus a Cupertino, Fratrum minorum Conventualium S. Francisci presbyter et illustre ornamentum. In Commentario, quem pro nostro scribendi more praemittit, agit primum de illius Vitis Italice conscriptis, de natali loco et parentibus, deque reliquis usque ad sacerdotii susceptionem gestis. Mox progreditur ad geminas Sancti afflictiones; alteram, qua per biennium integrum exercitatus, nec sine prodigio liberatus fuit; alteram, eamque graviorem, cum, licet jam multis inclaresceret miraculis, apud sacrae tamen inquisitionis tribunal velut impostor accusatus est. Post haec varia hinc inde testimonia colligit, quibus Sancti scientia divinitus accepta, frequentes ecstases sublimesque raptus, et suavissimus odor rite comprobantur. Qui porro a suis iterum sacrae inquisitionis jussu fuerit avulsus et ad varios Capucinatorum conventus abductus, ubi enarravit, reliqua Sancti, mandante Alexandro VII, suis jam redditi gesta, brevemque

Josephi a Cupertino,

vemque vitæ illius chronotaxin lectorum oculis subjicit. Postremum Vitæ prolixæ et duplici de miraculis Appendicis præfigit Benedicti XIV Breve, Romæ datam 20 Februarii anno 1753 pro Josephi Beatificatione, cujus solemnitas in S. Petri Basilica Vaticana celebratis ipse auctor interfuit, remisso interim ad supplementum Operis tractatu de canonizatione, qua a Clemente XIII, Benedicti successore, aliquot annis post editam hanc lucubrationem solemniter inter Sanctos relatus est.

Castoris,
Gerulphi

18 Quam egregiam adornando Tomo vi Septembris symbolam contulerit, varii per hunc Tomum sparsi testatum faciunt Commentarii, quorum aliquos dumtaxat attingo. S. Castoris, cujus mentionem in vetustioribus Martyrologiis reperire non est, antiquum in ecclesia Aptensi cultum probat ex collectis aliunde summo studio probatæ auctoritatis instrumentis. Vitæ illius tum manuscriptæ, tum excusæ typis exstant variæ, e quibus ad maturum examen revocatis, et auctoritatis non satis certæ deprehensis, unam solummodo edendam censuit. Refutatis deinde quorundam opinionibus, qui geminum à Sancto cœnobium exstructum volunt, in suscepti episcopatus et obitus tempus diligentissime inquiri, atque hoc contra Castellatum, Guesnayum aliosque inter annos 419 et 426 probabilius statuendum autumat. S. Gerulphus Trunchinii in Flandria, ubi martyrio coronatus est, insigni veneratione per Octavam colitur 21 Septembris: duo circiter secula post gloriosam mortem primum, qui exstet, Vitæ scriptorem nactus est, ac geminos deinde alios multo recentiores, qui miracula exararunt. Varias subjicit per diversa Flandriæ loca sacri corporis translationes, honoresque ei exhibitos, donec senescente seculo xvi in hæreticorum manus incidit, totumque, excepto cranio, quod mature argentæ thecæ inclusum sub terra defossus fuerat, hodieque in Trunchiniensi abbazia asservatur, deperditum est.

Laudonis,
Mauræ,

19 Illustrantur præterea hoc Tomo Suyskeni laboribus S. Laudo vel Lauto, S. Mauræ virgo, ac duæ itidem virgines et martyres Digna et Merita. S. Laudo Constantiensem in inferiori Normannia cathedram exornavit, ad quam perperam duodecim annorum puer in quibusdam monumentis assumptus scribitur. Aditi, administrati et per felicem obitum relictæ episcopatus tempora incerta omnia, circa quæ neque ex quatuor Vitæ Mss. exemplaribus, quorum nullum typorum beneficio dignum existimavit, neque ex editis

Octobris Tomus IV.

Lectionibus propriis aliquid elicere, nisi per conjecturas, potuit. Speraverat diu post majores nostros Suyskenus, nacturum se certa satis monumenta, unde exortam dudum inter Rotomagenses, Tutelenses et Andegavenses controversiam acerrimam de Sancti corporis possessione absque illorum injuria decideret: ast spe illa frustratus, illud saltem, quod unice poterat, effectum dedit, ut ex collectis rationum momentis, quibus oppositæ partes nituntur, ansam studioso lectori præbeat probabiliorum amplectendi opinionem. De SS. Digna et Merita paucis disseruit, quod præter illarum Acta vel aperte fabulosa, vel saltem dubia vix aliquid repererit, quod sine erroris periculo luci publicæ dari posset. S. Mauræ, Trecentis virginis, Gesta multo minus facessivere negotii, utpote desumpta ex habitu de ea Sermonem a Prudentio ejusdem civitatis episcopo, Sanctæ synchrono et familiari, Qui quidem Sermo ab heterodoxis præfato episcopo abjudicatur hoc præsertim nomine, quod expressa in eo fiat mentio de Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ et extremæ Unctionis, quodque ex vetusto exesoque codice a Camuzato erutus dicatur. Quid quod a nonnullis Catholicis de interpolatione videatur suspectus ex eo, quod sacra infirmorum unctio illic *extrema* vocetur, et Eucharistiæ sumptio illi unctio præmittatur. Verum tam horum, quam illorum objectiones exigui plane roboris esse, contrariis rationibus Suyskenus ostendit.

Emmerammi,

20 Præcipuus in hac Operis parte solertissimi scriptoris labor S. Emmerammo episcopo et martyri impensus est. Ac primum quidem in biographorum, quos plures detegit, auctoritatem inquiri, quidque ex iis Commentario subijciendum, quid supprimendum edicit. Somniant in assignanda Sancti patria Joannes Aventinus lib. 3 Annal. Bojorum et scriptor codicis Usuardini Hagenoyensis; ille, dum sanctum martyrem Petovione in Noricis; hic, dum eum Tolosæ natum voluerunt. Utrique somnum excutit Suyskenus, Sanctumque Pictavii in Aquitania primam lucem aspexisse demonstrat, atque eadem opera parentes ejus Christianos fuisse docet, confutans insulsam quorundam Judæorum fabulam, qui illum ex Habræa stirpe oriundum et Amramum (quod Moysis parenti nomen fuit) pessime in Emmerammum detortum, dictum fuisse, comminisci non erubuerunt. Intricator nonnihil est de episcopali Sancti sede disceptatio, Pictaviensis hæc fuerit, an alterius in Galliis civitatis, hactenus ignotæ. Posterioris opinionis Scriptoribus adhærendum existimare videtur. Post hæc industrium hagiographum

ELOGIUM

phum detinent episcopatus abdicatio, Sancti ad prædicandum Christum in Pannoniam profectio, adventus Ratisponam, cujus non ordinarius sed adventitius episcopus fuit, suscepta Bavarorum conversio, et toleratum anno 652 apud eos martyrium. Variæ a variis sacrilegæ cædis causæ assignantur, quarum quidem aliæ tanto martyre omnino indignæ, aliæ aliunde de falsitate suspectæ sunt. Verisimiliori, nec Sancto erubescendæ, ex Baronio ad annum Christi 702 depromptæ suum addit suffragium. Quæ denique de sacri corporis translationibus, de prætensa Sancti per Formosum PP. canonizatione, aliisque ad ejus cultum spectantibus pari diligentia discutit, uti et binas illius Vitas et miraculorum libros consulere lector in ipso Opere poterit, ad quod pariter, promissæ brevitatis memor, eum, remitto.

Joannis de Meda, Elzearii, Wenceslai,

21 Prodiit anno 1760 prolixi Operis de Actis Sanctorum volumen quadagesimum quintum, in quo ultra viginti Sanctorum gesta digessit Suyskenus atque illustravit. Inter illos (nam omnes recensere longum foret) majore ei labore constiterunt SS. Joannes de Meda, Elzearius de Sabrano, Wenceslaus Bohemiæ dux et B. Bernardinus Feltriensis. Fuit Joannes de Meda primarii Ordinis Humiliatorum fundator. Examinanda hic fuerunt plurima: asserta ab aliquibus Joannis canonizatio, eodem, quo obiit, anno 1459 per Alexandrum III, quam probabilem quidem, non tamen omnino certam agnoscit: Sancti patria et illustres natales, ubi orta de illis Mediolanenses inter et Comenses lis decidenda fuit: varii deinde Ordinis Humiliatorum gradus, eorumque exordia, incrementa, fines determinandi. Hæc ubi Suyskenus cumulatissime præstitit, ad Sanctum revertitur, et pari diligentia de illius obitu, sepultura, reliquiis et cultu multa scrutatus, desumptam ex Ms. Comensi Vitam solitis cum observationibus ad calcem adjicit. Lectu pariter dignissimus est egregius 13 §§. Commentarius de S. Elzeario: nihil enim hic nisi limatum maxime in medium profert, sive de Sancti patria, illustribus natalibus, inito cum B. Dalphina conjugio, sive de servata ac voto firmata utriusque conjugis castitate et tertiæ Regulæ S. Francisci ab Elzeario emissa professione disputandum fuit. Multa præterea de felici Sancti obitu, translatione, prodigiis in ea patris, quæ merito suspecta habet, de petita semel atque iterum, ac tandem obtenta illius canonizatione, ac denique de ejus miraculis, festis et reliquiis disserit. Ad P. Suyskeni commendationem plurimum etiam confert accurata de S. Wenceslao,

Bohemiæ patrono, lucubratio, in qua quam egregie Sancti cultum promoverit, enucleatius si ostendere voluero, Elogii normam excessisse videbor: unum tamen præterire nequeo. Inventus nuper impudens detractor, qui datum antiquitus beato Duci Martyris titulum ereptum voluit, quod non fidei Christianæ aut virtutis causa, sed ex fratris regnandi cupiditate cæsum esse Wenceslaum contenderet. Impium scriptum statim quidem refutaverat Georgius Bilek, collegiatae ecclesiæ Boleslaviensis decanus; sed, quod ejus opusculum ad manus suas non pervenisset, rem ipsam de novo aggreditur Suyskenus, atque ita aggreditur conficitque, ut nemini deinceps de asserta S. Wenceslao martyrii palma prudens superesse dubium queat. Tomum hunc, et impensos in eo Sanctorum gloriæ Suyskeni labores claudit Commentarius Historicus de B. Bernardino Feltriensi Ordinis Minorum Observantium S. Francisci. Nihil in hujus lucubrationis laudem hic addo, quod et prolixior sit (paginas quippe implet novem supra centum) et sese ipsa hagiophilolectori sufficienter commendat.

22 E. Sanctis Beatisque, quos complectitur tomus viii et ultimus Septembris à P. Suyskeno illustratos, imprimis commemorandus venit B. Joannes de Monte Mirabili Ordinis Cisterciensis monachus, cujus Actis, ab anonymo monacho Longipontano conscriptis, et nunc primum editis, laboriosum Commentarium præfigit. Illustres primo Beati progenitores, tempusque natale, de quibus altum apud biographum silentium, indagat: atque illos quidem ad paternum usque maternumque abavos ex antiquis monumentis erudit; hoc vero post medium seculum xi figendum censet, simulque explodit insulsum fabulatorem, qui B. Joannem circa annum Christi 1129 a S. Bernardo Claravallensi abbate in Ordinem admissum commentus est. Tum Beati conjugium, prolem, præclara domi bellique gesta, pias donationes, susceptum monachatum, ac felicem denique obitum, anno 1217 illigandum, sex §§ elucidat. Reliquos occupant eruditæ disputationes de variis Beati translationibus, iterato pro illius canonizatione conatu, ac cultu indubitato. Proxime hunc excipit paris eruditionis Commentarius historicus de B. Nicolao de Furca-Palenæ Ordinis eremitarum S. Hieronymi, in quo, non obstante monumentorum penuria plurima de illius gestis incredibili solertia aliunde colligit, atque in id præsertim incumbit, ut Beati cultum, in quem aliquando sub Urbano VIII severius inquisitum fuerat, hactenus perseverasse demonstret.

Joannis de Monte Mirabili aliorumque illustravit.

Atque

REVERENDI P. CONSTANTINI SUYSKENI

Atque hi quidem præcipui sunt impensi ab indefesso scriptore Septembri labores.

*Felici pariter
successu tomo
I Octobris de
SS Remedio,*

23 Primus mensis Octobris Tomus exhibet Sanctos, quos primo et secundo die fideles venerantur. Plurimum hic quoque Suyskeni industria eruditioque apparet. Exordium ducit ab illustratione gestorum S. Remedii (Romedium vocant alii) qui in Tridentina, eique adjacente Brixinensi diocesis insignem cultum obtinet, de quo nunc quidem omnino constat. De reliquiis, præsertim capite, illudne in monasterio Sangeorgiano Ordinis S. Benedicti, an in templo, ejus honori in valle Anania erecto, asservetur, acriter disceptatur. Prioribus adstipulatur Suyskenus. Explosis dein circa Sancti natale tempus, illiusque majores et posteros Joannis Aventini et Wolfgangi Lazii fabulis, expendit ac refutat argumenta, quibus Castellanus et Tartarottus, haud exigui nominis Scriptores, conati sunt probare, sanctum hunc Remedium eundem plane esse cum S. Remigio Remensium antistite, cujus mox gesta prolixo Commentario illustrat. Celeberrima est a multis jam seculis hujus Francorum apostoli apud Martyrologos memoria et in Ecclesia veneratio. Scripta fuerat ejus Vita eodem, quo obiit, seculo vi; verum hujus solum compendium, a Venantio Fortunato, illustri istius ævi scriptore, in litteras missum ad nos usque pervenit, ac seculo deinde ix præluxit Hincmaro, qui inde et ex corrasis aliunde notitiis fabulosisque traditionibus, quod dolens probat Suyskenus, prolixiorum denno Vitam, commentis non paucis infectam, conscripsit. Tertio § de præclaro Sancti genere, parentibus, reliquaque familia et pia educatione disputat. Dubitatum hic fuit, qua matris ætate in lucem fuerit editus, quot fratres, et quam nutricem habuerit. Omnia perspicue solvit Suyskenus. Ac matrem quidem, dum Remigium peperit, nonagenariam fuisse, ut quidam asseruerat, nequam verisimile esse ostendit; fratres vero duos, contra ac Baronius aliique volunt, Sancto assignat. Difficultatem non mediocrem habent annus Sancti natalis, ordinationis episcopalis principium, sedis duratio ac tempus emortuale. Discussis, quæ hic plurimæ sunt et probabilitate non carent, variorum sententiis, suffragatur opinioni, quæ illum circa annum 436 natum, circa 458 evectum ad cathedram, quam annis 74 tenuerit, ac demum anno circiter 532 obiisse statuit.

Remigio,

24 His de chronotaxi præmissis, ad examinanda præcipua S. Præsulis gesta progreditur. Clodoveum, Francorum regem, post irruptionem in Belgicas, relatamque de Syagrio, qui Romani imperii nomine

in Gallia præerat, et Alamannis victoriam, fidei Christianæ rudimentis S. Remigius imbuat, eumque anno 496, non priore aliquo posterioreve, ut aliquibus visum, in Nativitate Domini et e sacro fonte suscipit et salutaribus undis abluit in Remensi, non Turonensi civitate. Norunt historiarum periti, quot quantæque inter scriptores pugna exarserint de sacra ampulla, quam in solenni Clodovei baptismate e cælo demissam aliqui asserunt, negantibus aliis, aliis dubitantibus. Singulorum argumenta, magis rationi consona, accurate fideliterque proponit, ac tandem, iis examinatis, negantium opinioni suffragium suum non obscure addit. Disceptatio inter historicos altera est de Primatu per totum Clodovei regnum S. Remigio collato. Factum id sub S. Hormisda Papa, perperam scribit Hincmarus: probat enim Suyskenus, hoc munus Sancto concessum vel ab Anastasio II, vel, quod verius autumat, à S. Symmacho. Reliqua porro a S. Antistite pro Francorum, Arianorumque conversione, pro celebratione concilii Aurelianensis, pro erigendo episcopatu Laudunensi, aliisque in Belgio sedibus restituendis gesta maturo examini subjicit, multa que alia ad Sancti discipulos, erecta ab eo templa, et susceptos pro auctoritate episcopali labores spectantia prolixis quatuor §§ summa accuratione pertractat. Bina circumferuntur velut à S. Remigio edita testamenta, quorum alterum breve, alterum multo est prolixius: hoc, assignatis manifestis suppositionis indicis, ut adulterinum rejiciendum; illud verò solum pro genuino amplectendum, solita eruditione evincit. Quæ denique de Sancti obitu, reliquiis, translationibus, cultu planè eximio postremis quinque §§ acutissime disputat, uti et subjectam huic Commentario Vitam duplicem, brevius, de quo supra, testamentum, duas itidem translationes, dedicationem ecclesiæ à S. Leone IX Papa factam, ac demum appendicem de quibusdam miraculis, in assignato Operis nostri tomo curioso lectori evolvenda relinquo.

25 Quod huic de Remensium Archiepiscopale lucubrationi, plurimum ad eruditi scriptoris commendationem conferenti, diutius sim immoratus, alios Suyskeniani ingenii fœtus, hoc volumine contentos, illaudatos prætereo, unum excipe, quem de S. Thoma de Cantilupe edidit Commentarium, priori nec mole, nec rerum controversarum multitudine inferiorem. In intricata de sancti hujus Herefordiensis in Anglia episcopi anno natali quæstione non exteri modo, sed

*Thoma de
Cantilupe,*

et

ELOGIUM

et Angli Scriptores minime conveniunt. Singulorum momenta rite scrutatus, litem decedit Suyskenus, Thomamque anno 1218 in lucem editum, tantum non demonstrat. Quinque dein paragraphis plurima observat circa Sancti eruditionem, obita in regno Angliæ primaria munia, susceptum episcopatum, virtutesque plane mirabiles. Has inter præ reliquis enituit intrepida animi fortitudo, qua pro restituendis defendendisque ecclesiæ suæ juribus opponere sese cujuscumque auctoritatis inuasoribus non formidabat. Testes sunt Levelinus seu Leolinus, Walliæ princeps, Gualbertus comes Glocestriæ, atque alter ferocis ingenii baro, quos, cum ecclesiæ suæ jura impune hactenus læsissent, et aggressus est fortiter, et feliciter superavit. Quanto accurata horum omnium expositio, ex pluribus regni Angliæ monumentis eruenda, Suyskeno steterit labore, dictu perquam est difficile. Habuit et alias invictus præsul, easque multo præcedentibus graviore disensiones, cum suo præsertim metropolitano Joanne Peckhamo archiepiscopo Cantuariensi, sedis suæ jura ultra, quam Thomæ aliisque Angliæ episcopis par esse videbatur, extendere volenti. Hic Suyskenus, pro vindicanda beati antistitis sanctitate maxime sollicitus, quod illum in adversæ partis instrumentis mendacii, rebellionis, contumaciæ, elati indurati- que animi reum, immo et a Joanne excommunicatum legeret, omnes vires intendit, ut vel a cujusvis criminis umbra Sanctum suum remotissimum fuisse ostendat. Quapropter in illarum discordiarum causas, principium et progressum tanto studio inquirat, ut, si magnam in aliis, in hac certe lucubratione summam pietatis et industriæ laudem promeritus debeat videri. Postremi sex §§ pium Sancti obitum, translationes, binos pro illius canonizatione processus, bullamque de ea a Joanne XXII editam complectuntur. Centum deinde et quinque paginæ Compendium Vitæ et innumera fere Sancti miracula, suis quæque eruditus Adnotationibus explanata, exhibent.

*secundo vero
de S. Francis-
co Assisiense*

26 Tres solummodo sunt Sancti, quorum Acta secundo Octobris tomo Suyskenus digessit ac illustravit; videlicet SS. Marsus presbyter, Quintinus martyr et Franciscus, Fundator Ordinis Minorum. Hujus gesta, quæ adornanda susceperat Joannes Stilingus, haud multum pro- vecto operi immortalis, ad Suyskenum dein devoluta, quod hic ea numero, magnitudine ac varietate reliquis præcellere videret, operosissime illustranda existimavit. Quantam hac lucubratione,

numeris omnibus absoluta, indefessus scrip- tor laudem sit promeritus, præcipua re- rum capita huc tantum allata abunde de- clarabunt. Præcedit pro nostra scribendi methodo dissectus in triginta duos pa- ragraphos insignis Commentarius, ubi, quidquid ad celeberrimi Patriarchæ glo- riam notitiamque vel minimum confert, tanta accurate studioque discutit at- que dilucidat, ut pronuntiare non ve- rear, P. Constantinum hic omnia cumu- late præstitisse, quæ tum a prudente ex- actoque critico, tum a veri unice aman- te historico expectare quis possit. Ge- minam dein Sancti Vitam exhibet, alte- ram a Thoma de Celano, S. Fundatoris discipulo, neque hactenus editam, alte- ram a S. Bonaventura conscriptam. Inve- nerat et aliam in Ms. codice RR. PP. Minorum Lovaniensium, a tribus Sancti sociis exaratam lucubrationem, quam sup- plementi seu appendicis loco Vitæ priori subjicit, quod plurima in illa de S. Fran- cisci gestis, a primis biographis suppres- sa, lectu dignissima deprehenderet. Alte- ram itidem appendicem subnexit de glo- ria Sancti posthuma, ubi quæcumque ad illius festivitates, Officia ecclesiastica, de- dicatas ejus honori prope et intra civita- tem Assisiensem ecclesias et cetera hujus- cemodi spectant, diligenter expendit. Mul- ta præterea, apud Waddingum præsertim, eruditissimum Minorum annalistam, de Sancto repererat, quæ, quod ea vel primi biographi non attigerant, vel gravioribus erant obnoxia difficultatibus, distincto in Opere, quod Analecta inscripsit et in quinque Partes distribuit, examinanda pu- tavit.

27 Prima Parte quædam ad examen revocat, quæ in Waddingi Annalibus inter annos 1210 et 1225 a S. Francisco gesta referuntur, atque, horum aliquot non sat tuto fidem mereri, validis rationi- bus probat: ejusmodi sunt severum per 40 dies Sancti jejunium in insula lacus Perusini, ubi tantum temporis medio dumtaxat pane consumpto, exegisse narratur; asinus Beati mandato obtempe- rans et prolapsus in genua ab ore concio- nantis pendens; inventus ab opifice the- saurus, ut conventum Franciscanis ex- trueret; abrepta a dæmone ad Sancti im-precationem adolescentula, quæ cymbalum pulsans prædicanti obstrepebat; Frater inobediens jubente mitissimo Patriarcha in terram mento tenus defossus, multa- que alia antiquis testimoniis destituta. Altera Analectorum Parte agit de iis, quæ SS. Franciscum inter et Dominicum gesta nar- rantur. Duplex hic præ reliquis decidenda lis fuit, quæ jam pridem inter utriusque ordinis

protivissime

Ordinis Scriptores vigerat, et ad hunc diem a Guilielmo Cuperio in Commentario Actis S. Dominici prævio ulterius discutienda fuerat remissa. Quæstio autem agitabatur hæc, an S. Dominicus anno 1219 generali Minorum Capitulo, vulgo *Stoearum* dicto, interfuerit, quod adversus negantes Dominicanos Franciscani certum volebant: deinde, fueritne idem Sanctus Dominicanorum parens exemplo S. Francisci excitatus, ut severiorum paupertatem suis præscriberet. Noverat P. Suyskenus, quanta hic opus esset cautela, ne alterutri litigantem parti justam offensionis ansam præberet, neve, quas Cuperus, rem in medio relinquens, expertus fuerat, procellis agitaretur ipse, cui pro munere litigiosi negotii decisio erat demandata. Hinc nihil diligentiae prætermisit, nulli pepercit labori aut studio, ut ex perpensis singularum partium argumentis veritatem, quam, ut prudentem historicum decet, unice investigabat, tandemque statuit, longe probabilius esse, S. Dominicum generalibus Minorum comitiis, quæ tamen illa omnium maxima, *Stoearum* appellata, non fuerint, anno 1218 aut sequenti interfuisse, atque a verisimilitudine minime abhorreere eorum sententiam, qui asserunt, S. Dominicum exemplo S. Francisci motum fuisse, ut acriorem paupertatem in suo quoque Ordine perpetua lege stabiliret.

egit.

28 Reliquæ tres Analektorum Partes ea continent, quæ ad celeberrimam Indulgentiam Portiunculanam, ad statum situmque corporis F. Francisci ejusque Opuscula pertinent. De priori (quæ quoties et quam acriter impugnata fuerit, quotusquisque est, qui ignoret?) tanta accurate per undecim prolixissimos §§ disserit, ut, quid huic expendendæ materiæ adjici prætereat aut possit, aut debeat, nullus perspiciam. Eadem porro solertia, nec minore labore alteram pertractat de Seraphici corporis statu situmque controversiam, toties vel inter ipsos sancti Patris filios vehementer agitatum, nunquam hactenus decisam, nec forte imposterum decidendam, nisi pro pio religioso Hagiographi optato (quod in aditu Lucubrationis vide) inquiratur in locum, in quo sacræ exuviæ certe asservantur, quæque detectæ suo ipsæ aspectu, ab utraque parte stet veritas, dissidentes edoceant. Id interim dum fiat, eruditibus lectoribus præcipua disceptantium argumenta, eorumque gravitatem mature ponderatam candide proponit, nihil omittens, quod vel pro erecto in pedes sacro corpore et sine ullo fulcro consistente, vel pro eodem in ossa et ci-

neres resolutio, a scriptoribus allegatum invenit. Hæc ubi sine alterutrius partis offensione per 22 paragraphos cumulatisime æque ac prudentissime præstitit, palmarem quingentarum circiter paginarum laborem attenta in S. Francisci Opuscula inquisitione concludit. Atque hæc quidem quod aliquantulum tractarim prolixius, reliquos Suyskeni labores tum litterarios, tum alios, virtutesque ac pium e vivis excessum sequenti capite paucis expediam.

CAPUT III

Reliqui Suyskeni labores, virtutes, pius obitus.

Inter Cœlites, quorum propogandæ gloriae in tertio Octobris tomo P. Suyskenus insudavit, præcipui sunt S. Marcus Papa et B. Adalbero episcopus Herbipolensis. Duæ imprimis in S. Marco solvendæ difficultates occurrunt; altera circa tempus, quo ad summum Pontificatum fuerit evehctus; altera de Sedis ipsius duratione. Ex utraque autem emergit feliciter, solidis rationibus probans, sanctum Pontificem Romanam Cathedram occupare cœpisse xv Kal. Februarii anno 336, eamque non ultra octo mensium ac viginti dierum spatium tenuisse. Eadem felicitate gravissimam dirimit litem, quæ varias inter Italiæ ecclesias de sancti corporis possessione hactenus fuerat agitata: illud enim in Urbana sui tituli ecclesia asservari Romani contendunt; contra id sibi vindicant Florentini; imo et Montis Amiati in Hetruria monachi, ac demum etiam Aquileienses hunc penes se thesaurum aut esse, aut saltem aliquando fuisse, ex antiquorum, ut ipsi aiunt, monumentorum fide comprobare nituntur. Elisis autem non sine summo labore posteriorum omnium conatibus, solis prioribus adhærendum evincit. In B. Adalberone quid potissimum præstiterit, paucis accipe. Antiquum æque ac recentem Beati cultum stabilit, licet illius memoriam apud unum dumtaxat martyrologum celebratam inveniat: examinat dein, quæ ad illustres Beati parentes et cognationem, ad piam in episcopatu Herbipolensi educationem, ejusque ad hanc ipsam cathedram elevationem spectant, refutans eadem opera Joannem Trithemium, qui Adalberonem ante susceptum pontificatum Benedictini Ordinis monachum, imo et Lambacensis monasterii

Reliqui tom. tertio